

ALBIŢA

REVISTA ENCICLOPEDICA POPULARA

APARE ÎN FIE-CARE DUMINICĂ

Abonament, pe an: În țară	Leu	5
„ „ „ străinătate		8
Un număr		15 bani.

SUMAR:

I. Clinciu, Originea și traiul nămului nostru. — *N. Nicolaescu*, Cantinele școlare. — *I. Moraru*, Spovedania Țigănească. — *C. Pop-Tașcă*, Doctorul 'Davila. — *G. C. Atanasiu*, De ce este marea sărată. ? — *Gr. Teodossiu*, La țară. — *Doctorul X.*, Durerea de ochi. — *Dr. C.*, Petroleul. — *I. N. Ciocan*, Povestea lui Dragoș și a Bourului. — *Magniet și Radianu*, Înțreținerea și îngrijirea richitel. — Un apel. — Cronică agricolă pe Ianuarie. — Informațiunile. — Adrese către redacție.

Ilustrațiuni: Intrarea lui Traian în Sarmisegetuza. — Doctorul Davila. — Peisagiul de la țară. — Casă de țară. — Marecotagiul de richită. — Două prietene.

Originea și traiul nămului nostru.

Patria noastră, adică pămîntul strămoșesc, are hotarē cu mult mai întinse de cât regatul României, care cuprinde numai pe Munteni, Moldoveni și Dobrogeni. Afară de aceștia mai sînt Români în Transilvania, Ungaria, Bucovina, Basarabia, Istria, Macedonia și în alte țări îndepărtate; toți însă sînt de unul și același neam, formând ceea ce se numește *patria noastră*.

«Ce e patria română (1)
 Au e România pînă
 Unde Istrul cu Carpații
 Daŭ mâna ca frații.
 Ba nu, nu, măi frățiore,
 Pentru-că Românul are
 Patric mai mare.»

Dacă poporul românesc nu alcătuieste un singur stat, guvernat de aceleași legi și regulamente, are cu tôte acestea aceleași obiceiuri și credințe, aceeași limbă și origine și mai cu sémă același ideal, țintă mult dorită, pentru care

(1) Poesie de I. Pușcariu.

se luptă toți Români. În fața rēului că sîntem despărțiți prin teritoriū și că se găsesc frați de-ai noștri sub ocārmuirī străine, avem cel puțin mīngāierea că sîntem cu toții uniți și legați prin însușirile nōstre sufletesci. Mulțumitā acestora și altor împrejurāri de natură deosebita, ne-am putut păstrā neamul, al cărui trecut voim a-l arātā în acest articol.

Pe acest glob pămīnesc sînt multe soiuri de omeni, cari se deosebesc dupā forma capului și trupului, dupā colōrea ochilor, pērvului și a feței ; adicā unii sînt albi, alții negri, galbeni și de alte colorī. Tōte aceste deosebiri dau nas-cere așā numitelor rase. Se mai deosebesc omenii între dinșii și dupā religie și statul cărora aparțin. Noi, Romāni, sîntem de rasă latină și de religiune ortodoxă, avēnd statul nostru independent, de și — dupā cum am dīs mai sus — sînt și Romāni supuși altor state ; așā dar nu trebuie să facem nici o cofusiune între religiune și neam sau națiune. Să dīce că Rușii, Grecii și Bulgarii, sînt de legea nōstră ; aci prin lege nu înțelegem alt-cevā decāt religia. Rudele nōstre mai de aprōpe nu sînt ei, ci Francesii, Italianii, Spaniolii, Portugesii, o parte din Elvețieni și Belgieni, de și sînt de religiune catolică. Cānd un frate al nostru, ar îmbrāțișa din întāmplare o altă religie și ar trăi într'alt stat, în Austria, Franța sau chiar în America, rămāne tot frate, tot ruda nōstră cea mai apropiatā.

Dar dacā neamurile omenesci sînt deosebite, să nu credem, că între ele nu se fac amestecuri, cānd prilejul se arātā ; ba putem dīce că de regulă popōrele de astā-dī precum și cele vechi sînt rezultatul diferitelor amestecuri și contopiri. Ceea-ce s'a întāmplat cu alte națiuni, de sigur s'a întāmplat și cu a nōstră.

Se vedem acum ce popōre au locuit din cele mai vechi timpuri în țările nōstre și ce elemente au conlucrat la formarea nației romānesci ?

În triunghiul format de Dunāre, Tisa și Nistru, în lă-untrul căruia se aflā un alt triunghiū făcut din munții Carpați, adicā vechia Dacie, se aflā 11,000.000 de Romāni, pe o întindere de peste 300,000 kilometri pătrați. În cursul veacurilor neamul nostru s'a rēslătit și în alte locuri, așā că se găsesc Romāni și prin părțile Boemiei, Moraviei, Crimeei, Greciei și în unele ținuturi ale Asiei mici. Ocupațiunea principală a Romānilor din trecut, păstoritul, i-a făcut

să se întindă cu turmele lor prin cele mai îndepărtate ramificațiuni ale munților.

Pământul cel roditor al Daciei, câmpiile cele mănóse și bogatele mine de aur și argint, au atras de timpuriu pe mulți locuitori aci și au făcut ca țara noastră să fie locuită de diferite popóre din cele mai îmbătrínite veacuri, câte-vă mii de ani înainte de Christos, pe când alte țări erau lăsate în părăsire. Și e firesc acest lucru, caci ómenii să îngrămădesc acolo unde pot să-și agonisască mai ușor mijlócele de traiu. Diferitele instrumente făcute din piatră, ca : topóre, ciocane și dălți, găsite în unele localități din țara noastră, nu sînt cădute din cer, dupa cum se crede, ci au fost fabricate de cei mai vechi locuitori, cari ducéu o viață destul de grea. Rămășițele acestor obiecte nu ne prea lămuresc asupra soiului de ómeni, cari s'au servit de ele.

Sînt acum vre-o 2400 de ani și mai bine, de când trăiau în părțile noastre, două popóre vechi, numite *Sciții* și *Agatirșii*. Cei dintii erau cam selbatici, n'aveau nici o statornicie, ci să mutaú cu turmele lor dintr'un loc într'altul ; beau sângele primului dușman cădút în luptă, iar din căpățina lui își făceau vas de beut. De la ei n'am moștenit aprópe nimic, afară de câte-vă numiri de riuri, cum e Prutul, Siretul, Argeșul, Mureșul și alte.

Cu totul altă viață duceau Agatirșii. Ei erau aședați și se ocupaú cu crescerea albinelor și exploatarea aurului din munții Transilvaniei.

Mai târziu veniră în Dacia alte doué popóre : *Gefii* și *Dacii*, cari erau mai înaintați în cultură de cât Sciții și Agatirșii. Ce s'au făcut aceștia ? De sigur că au fost învinși, cuceriti și coplesiti. Sciții fiind nomazi, o parte mare au ieșit din Dacia, pe când cei ce au rămas d'impreună cu resturile Agatirșilor s'au amestecat și contopit cu Gefii și Dacii. Că aceste doué neamuri au contribuit fórte mult la formarea nației románesci, nu mai încape nici o îndoială și prin ele am moștenit ceva și de la cele două d'intiú.

Pe Daci trebuie să-i cunóscem mai de aprópe, fiind-că de la ei am păstrat multe însușiri și obiceiuri. Erau muncitori și răsboinici, să duceau la luptă fără frică, înfruntând mórtea cu mult curaj. Trecénd din starea de nomadi la o viață statornică, începură să lucreze pământul, cultivând gráu și alte cereale. Pe lîngă agricultura ei se ocupaú și

cu creșterea vitelor, știind să prepare brânză, smântină și unt. Cunoșeau și cultura albinelor, de la cari luați mierea și cêra, precum și a viilor, din cari scoteau vin mult și bun, ceea ce-i făcuse să cadă la patima beției. Nu de mai puțină însemnătate pentru ei eră exploatarea bogatelor mine de aur și argint. Hrana lor obicnuită eră mămăliga, făcută, nu din porumb, introdus de curând în țara noastră, ci din mei, destul de cunoscut Românilor.

Imbrăcămintea Dacilor se compunea din nisce pantaloni largi și lungi pînă la glesne, unde erau legați cu o sfôră, și dintr'o tunică încinsă cu un briu. Pêrul nu-l tundeau, ci îl lăsa în plete lungi, retezându-l numai pe frunte, port, ce se pôte vedea pînă astăzi la țaranii noștri.

Casele nu erau construite din cărămidă, ci din bârne și nuiele și se serviau și de bordeie, ceea-ce ne arată pentru ce nu s'au păstrat clădiri din timpul Dacilor.

Ei nu credeau numai într'un D-deu, ci în mai mulți și de ôre-ce se socotiau nemuritori, nu se temeau de mörte, ba chiar o doriau; numai așa se pôte explica curajul cel peste măsură de mare, pe care îl desfășurau în rêsboi.

Intrarea lui Traian în Sarmisegetuza.

Cu un ast-fel de popor vestit în lupte, doritor de libertate și cuceritor avu să pörte crâncene rêsboie un alt popor tot așa de vitéz, *Romani*, cari ajunseseră în vechime să cu-

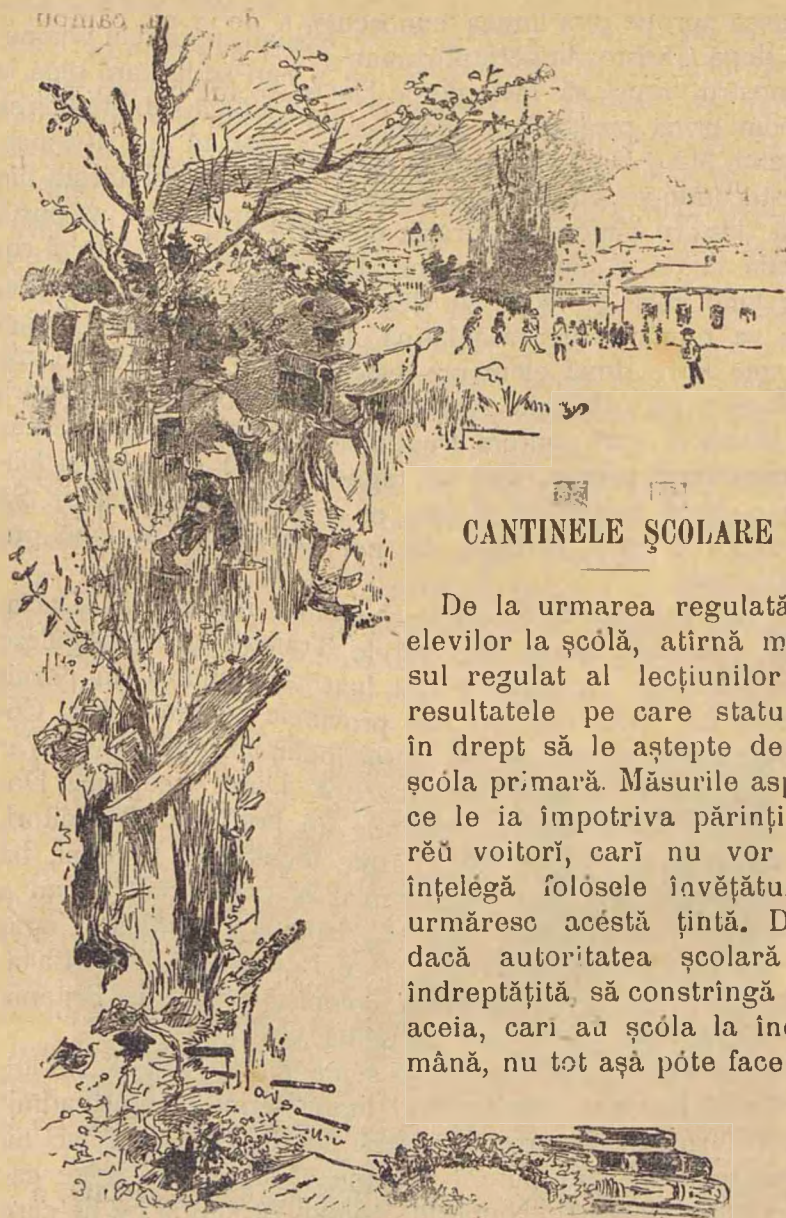
ceriască aprópe tótă lumea cunoscută pe atunci. Pe la anul 100 după Christos împératul roman Traian, părintele neamului nostru, reuși să învingă pe Daci, cari se luptară pînă la cea din urmă picătură de sânge, și să-i aducă sub stăpînirea romană. Mulți Daci aú pierit în răsboiú, dar aú mai și ramas, amestecându-se cu noii cuceritori și în chipul acesta din două vlăstare vînjóse a odrăslit un nou popor, care va purtá pecetia ființei și limbei romane. Erà natural, ca altoiul roman fiind mai de soiú să dea direcțiunea noii mlădițe, care va remânea de rasă latină. De cîte ori se face vre-un amestec între doué elemente, este sigur că cel mai puternic stăpinesce pe cela-l-alt. Așá dar în urma acestei îmbinări, noi Români, cari suntem fructul acestei altoiri, am rēmas cu caracterul roman, fără să tágăduim, că datorim și Dacilor o bună moștenire și prin ei o mică parte Sciților. Să ne mîndrim prin urmare, că noi sîntem fiú a doué popóre viteze.

Se nasce acum întrebarea, elementul roman din Dacia, adică coloniștii aduși de marele Traian, ca să populeze noua provincie, de unde a fost luat? Nu cumvá aú pornit cu toții din Italia sau din altă provincie romană? Nu. Colonisarea Daciei trebuie să ne-o închipuim așá, cum s'ar face și astă-đi cu un pămînt cucerit. După ocuparea Dobrogei de către Români, de unde aú pornit noii locuitori, ca s'o populeze? Din tóte părțile locuite de Români, ba și unii străini. Tot așá s'a întîmplat și cu Dacia. Traian a adus coloniști din Galia (Franța), Spania, Panonia (Ungaria), Iliria (Albania), Dalmația și se înțelege că și din Italia.

Să nu uităm că aú venit coloniști chiar din Britania (Anglia) și Asia mică, mai cu sémă Greci.

Printre noii veniți de bună sémă că aú fost și străini, nu numai Romani, dar vorbind limba latină, supuși administrației romane, se romanisaseră cu desăvîrșire și nici nu se încercaú în fața puterii romane să-și mai păstreze caracterul lor național. Numărul Romanilor sporiá pe fie-care đi prin venirea negustorilor, atrași de bogățiile Daciei și prin legionari, soldați, cari își făceau serviciul lor militar în curs de 25 de ani. Trăind aci atâția mari de ani nu se mai gándiaú la locul nacerii, ci după terminarea serviciului rēmâneaú în Dacia, cásătorindu-se și îmbrățișînd o meserie óre-care.

I. Clinciu.

CANTINELE ȘCOLARE

De la urmarea regulată a elevilor la școlă, atîrnă mer-sul regulat al lecțiunilor și rezultatele pe care statul e în drept să le aștepte de la școlă primară. Măsurile aspre ce le ia împotriva părinților rău voitori, cari nu vor să înțelegă foloșele învățaturii, urmăresc această țintă. Dar, dacă autoritatea școlară e îndreptățită, să constrîngă pe aceia, cari au școlă la îndemână, nu tot așa pôte face cu

părinții, a căror bună-voință e zădărnicită din pricina de-părtării lor de școlă, ori din pricina greatății drumului. Sînt sate resirate pe întinderi mari de pămînt, cu școlă tocmai la un capăt. Pînă la ea, copiii străbat adese-ori un drum obositor. Dar când școlarul e nevoit să vie de

la un sat depărtat la școlă din satul vecin, pîdicile sînt mai mari și mai numeroase. Pe vreme de iarnă, cîmpul e pustiū și drumul greu și primejdios, școlarii îndură greutățile vremii: se luptă cu ploia, cu noroiul ori cu slota. Plecînd d'acasă dimineța cu noptea în cap, ei fac cei d'întiū pîrtie prin zăpadă; dîrdîind de frig, cu degetele puică în gură, cu picioarele smorcîind în opinci, le iese sufletul pînă la școlă. Pofta de învățatură li-se taie; în așa stare, mintea nu mai pôte fi dispusă să asculte cu băgare de seamă în ast-fel de împrejurări mulți părinți, renunțînd la folosele școlei, lipsesc pe copiii lor de învățatură. Din această pricină, nunaî a treia parte din copiii în vîrstă de la 7—14 se înscriu tîmna sa învețe carte, dar pînă la examea rîmân abiă pe sîeri.

Acum doi ani și mai bine autoritatea școlară a încercat să pună capăt acestor neajunsuri. Orele de clasă la școlile rurale s'au schimbat de la 9 $\frac{1}{2}$ —3, cu o înterupere de o oră între 12 și 1. Întîrziindu-se începerea lecțiilor, se dă timp copiilor din satele vecine ca să ajungă la școlă, iar sîra aveau vreme să se întorcă pe lumină, a-casă.

Măsura acesta n'a atins rîul la temelia lui. Acum autoritățile școlare, dîndu-și tîmuriit seama de pricinile cari împiedică pe școlarii de-a urmă regulat la școlă, cercă să puna în lucrare o nouă măsură. Printr-o circulară publicată în *Monitorul Oficiului* din 17 Ianuarie a. c., Ministrul Instrucțiunii publice, d-l Spiru Haret, propune să se înființeze pe lîngă școlile rurale, *cantine școlare*, de la cari elevii să-si pōia procură o mîncare caldă, cu un preț mic de 5—10 bani. Cunoscîndu-se greutatea cu care sătēnul nostru cîștigă banul, se lasă la buna chibzuire a părinților de a da în natură cele trebuincioase mîncării. Sala de mîncare să se aranjeze la școlă dacă e loc, sau într-o casă închiriată, din apropiere.

Cantina scutiesce pe școlarii cu locuință depărtată, nunaî de drumul obositor de la amiazi. Pentru cei ce urmază la școlă din satul vecin, greutatea nu se micșorēză, dacă rîmân să facă în fie-care zi, dimineța și sîra, drumul la școlă și de la școlă.

D-l Ministru propune să se înființeze, odată cu cantina,

un fel de internat în care să fie găzduiți școlarii cu locuință în alte sate. Copiii au să fie aduși în fie-care Lună dimineața cu carul, aprovisionați pentru o săptămână cu cele trebuincioase mâncării, care se va prepara la cantină, iar Sâmbătă seara să fie luați și duși acasă, la părinți, spre a fi premeniți și a li se da și alte îngrijiri. Transportul se va face de părinții elevilor, cu rindul prin bună învoială.

Administrarea și privigherea cantinelor și a localului de dormit se lasă în seama învățătorului.

* * *

Cantinele școlare sînt menite să curme răul, ce isvoră din neurmarea regulată la școală și să înfrîngă nesciința și îndărătnicia unor părinți, cari nu înțeleg sau se fac că nu înțeleg foloșele învățaturii. Pentru părinții, a căror bună-voință de a-și trimite copiii la școală, e stînjinită din pricina depărtării sau a greutății de comunicație, încetază orî-ce temere. Aceștia trebuie să se simtă liniștiți, știindu-și copiii priveghiați, îngrijiți cu cele trebuincioase, astîmpărați de pe drumuri și la adăpost de primejdiile ce li se pot întîmpla pe ele. Scolarii vor fi și ei mulțumiți, vedîndu-se scutiți de necazurile și neajunsurile, ce le pricinuiaș drumurile și îndestulați cu o mâncare mai bună, de cât aceea ce puteau să și-o aducă d'acasă. Pentru creșterea lor, cantina și internatul nu pot înriuri de cât în bine. În internat, între altele li se deschid ochii pentru un traiu mai omenesc, pentru o mâncare mai igienică, pentru o curățenie mai îngrijită. Aci se pot deda la deprinderi bune.

Învățătorului cu tragere de inimă pentru școală, i-se destinde un câmp de activitate mai larg. Internatul îi dă prilejul să vadă mai bine apucăturile elevilor, să le observe înclinările, să-i pătrundă adînc și să exercite o acțiune eficace asupra lor. Creșterea copiilor, atît de neglijată de părinți, o ia în mână învățătorul. El devine adevăratul educator al lor.

Din tôte părțile privite, cantinele și internatul nu pot fi de cât o bine-facere pentru școlăria săténă și o ușurare pentru părinți. Nu ne îndoim, că de o cam dată în-

ființarea lor va merge cam încet. Tot începutul e greu.

În alte țări, cantinele și-au deschis mai de mult calea. Ele au găsit în autoritatea comunală un sprijin puternic. Orașul Paris a contribuit în 1896 pentru cantine cu o subvenție de 460 mii de lei. În acel an s'au împărțit școlărilor mai bine de 8 milioane porții de mâncare, dintre cari 5 milioane gratuit, iar 3 milioane cu plată.

Sîntem încredințați că nici la noi nu le va lipsi nici sprijinul comunei, nici al persoanelor cu dor de înaintarea școlărilor sătesci, pe cari dorim să le vedem devenind cu internatele lor, adevărate instituții de educație a poporului.

N. Nicolaescu.

SPOVEDANIA ȚIGANULUI

S'a dus Țiganul odată la un preot să se spovedească.

Ajungînd la preot Țiganul și vedîndu-l supărat îi dîse :

— Mai tacî o dată părințele, că m'ai speriat cu așa gură mare ce faci.

Preotul, cum erà de supărat, puse mîna p'un baston și începî a croi pe Țigan.

Din întîmplare bastonul se rupse, iar Țiganul speriat o rupse la fugă către bordei.

Pe drum întîlnî nisece creștini, cari mergeau și ei să se spovedească ; dar Țiganul speriat le dîse :

— Hei ! dar la ce vă mai duceți, căci popa chiar acum a rupt spovada pe mine.

I. Moraru.

Tesila-Prahova.

UN CUVÎNT

Cea mai frumoasă moștenire, cea mai prețioasă avere, ce pot lăsa părinții copiilor, este slava virtuților și frumóselor fapte ale lor.

CAROL DAVILA

Cine nu cunoșce acest nume ?

Care din rezerviștii cari au luat parte la războiul din 1877, nu-și aduc aminte de acest neuitat doctor, care înfruntând primejdiile cele mai mari, îngrijă cu iubire părintească pe răniți ?

Care medic, care profesor, care om din această țară n'a avut prilejul se-l cunoască și n'a fost ajutat de el, fie materialmente fie moralmente ?

Dăm în numărul de față chipul acestui mare bărbat, căruia țara îi datorește în mare parte, un mare număr de așezăminte, cari ne fac cinste, și al căror început a fost făcut de el. Nu putem mai bine să vorbim de el, decât servindu-ne de meritoasa lucrare a d-lui Eniu Bălțeanu, care (în cărticica II, Seria II, intitulată *Biografia omenilor mari* «Davila») îl descrie de minune, în o formă ușoară și cu totul populară.

Mama lui Davila eră francesă. El a fost născut în anul 1828 în orașul Parma, din Italia. Primele cunoștințe de liceu le-a căpătat în orașul *Limoges* din Franța, apoi înveță farmacia și medicina în orașul *Angers*. Se deosebî așa de mult în studiul chimiei, în cât fu numit în funcția de preparator de chimie, chiar la școala din *Angers*, unde eră profesor de chimie *Prust*, cel mai mare chimist al Franței din acele timpuri.

În anul 1849, holera bântuind Franța, guvernul frances, îl trimise în districtul *Maine-et-Loire*, unde sciù să-și facă atât de bine datoria, în cât căpătă mulțumiri și daruri bogate de la guvern.

Cu acest prilej, Davila, care nu avea de cât 21 de ani, compuse renumitele picături contra holerii și a tuturor durerilor de stomach, cunoscute sub numele de: *picăturile lui Davila*.

În anul 1852 luă doctoratul în medicină la facultatea din Paris.

În primăvara anului 1853 Martie 13, doctorul Davila sosi în țara Românească, adus de fostul Domn al țării, Știrbei.

Câte-vă săptămâni după sosirea sa în țară, Davila propuse Domnitorului Știrbei înființarea unei școle de medicină, după modelul școlilor din Franța; dar cum Domnul sta la îndoială, el adună din totă țara 60 de școlari și la 4 Decembre 1854, deschise această școală în mănăstirea Mihail-

Carol Davila.

Vodă din București, cheltuind din pungă sa la început, pentru materialul trebuincios. Abia la 6 Martie 1856 statul o luă pe sâma sa.

De odată cu școala de medicină el înființă și grădina botanică de la Cotroceni, tot cu cheltuiala sa. La 1856, înființă școala de farmacie.

La 1857 începu școala veterinară. Tot atunci el puse bazele societății medicale.

La 1860 înființă serviciile spitalelor civile și ambulanțele oștirii românești.

La 1863 înființază mai multe spitale în Moldova.

La 1864 înființă laboratorul de chimie și aduse pe chimistul d-l Dr. Bernad.

După 6 ani, de la sosirea sa în țară, Davila adună în casa sa și întrețină cu cheltuiala sa, vr'o 40 fete sărace și fără părinți și așa întemeie școala de fete numită Asilul Elena Dâmnă de lângă Cotroceni. Adună pe copiii săraci și mai ales pe cei lipsiți de părinți și ast-fel înființă orfelinatul de băieți de la Pantelimon, astăzi mutat în Focșani.

Tot el este întemeietorul celei dintii gazete de medicină din România.

Nu trebuie să uităm că Davila era profesor de chimie la universitatea din București, membru al Eforiei spitalelor civile, inspector al serviciului sanitar civil și militar, făcea gratuit conferințe de chimie populară, era membru în consiliul permanent al Instrucției și unul din cei mai activi membri ai societății pentru Invățătura poporului român.

Pentru marile servicii aduse țării, Domnitorul Cuza îi dădu la 1860 gradul de general, iar la 1866 Camera și Senatul proclamară pe generalul Davila cetățean român.

În anul 1882 guvernul francez l-a numit comandor al legiunii de onoare.

De și venit din țară străină, cu toate acestea cunoscă țara Românească, cum puțină Români o cunosc.

N'a rămas oraș, sat, mănăstire, pe care Davila să nu le fi vădut. El iubiă pe săteanul român din tot sufletul său, de aceea și dicea că: «Sătenii Români sînt foarte pătrunzători la minte, cu obiceiuri frumoase și curate.» În anul 1864 să căsătorî cu Ana Racoviță, nepoța marelui patriot Dinicu Golescu.

Davila, de și era străin prin naștere, cu toate acestea avea

o dragoste nemărginită pentru tot ce-i românesc și avea speranță în viitorul acestei țări. La 1866 ducându-se cu marele Român Ion C. Brătianu, în Germania, să facă cunoscut Prințului Carol de Hohenzolern că fusese proclamat de Domn al României, generalul Davila îi dîse: «Măria-Ta, să nu crești că ai să domnesci peste un principat mic; nu, Dómnne feresce! Ai să domnesci peste o țară mare, peste *regatul* românesc.»

Carol Davila a încetat din viață în sêra de 26 August ora 4 și 20 minute p. m., anul 1884, fiind plîns de țara întregă, pentru faptele lui mari și patriotice.

România este datóre vecînică recunoscîntă generalului Davila, iar urmașii vor păstră o amintire scumpă pentru acest bărbat, care și-a pus în timp de 31 ani tot sufletul și tótă priceperea pentru ridicarea țării pe calea culturală.

Const. C. Pop.-Tașcă.

Pentru ce Marea este sărată ?

Apa mării să deosebesce de apa de isvor sau de plóie, mai ales prin aceia că este sărată; ea are într'insa deci încă ceva care nu se găsește în apa obicînuită sau de rîu: cuprinde *sare*, sub formă topită ca și salamurile sau păraele care curg prin imprejurimile salinelor. Dacă faceți să se evaporeze o picătură de apă de isvor pe o placă de sticlă, ea nu lasă nici o urmă, nici o pată.

Cu tóte acestea, apa de isvor, fiind formată din apele de plóie sau din cele cari se adună din topirea omăturilor și cari străbat în interiorul pămîntului, scurgându-se sau prin straturile năsipóse sau prin feluritele crepături ce se întîlnesc la suprafața sa, topesce în mersul ei pe sub pămînt felurite materii minerale pe cari le întîlnesce în cale, și se încarcă ast-fel, câte odată mai puțin, alte orî mai mult, după feliul pămîntului străbătut, cu aceste materii, cari nu se pot preface în aburi, ci rămân pe sticlă când apa se evaporéază. Inșă o singură picătură din acéstă apă cuprinde așa de puține materii, că ea nu lasă uscându-se nici o pată, nici un deposit. Când inșă se evaporéază cantități mari, atunci se observă bine un deposit. Faceți să se evaporeze dimpotrivă o picătură din apă de mare, veți observă că de astă dată rămâne pe sticlă un mic punct

alb, sărat la gust, și aședând acest deposit sub un microscop veți vedea că el e alcătuit între altele și dintr'o mulțime de cristali foarte mici de sare.

De unde e venita totă această materie minerală ce se afla în apa mării? Din atmosferă și de la pământ.

În atmosferă, adică în pătura de aer ce învălesce pământul de jur împrejur, se găsește, de și în cantități foarte mici, sare sub formă de pulbere foarte mărunță. Păturile de aer din apropierea pământului cuprind mai multă de cât cele mai de sus; căci în adevăr, apa de ploie culsă pe virful munților, cuprinde mai puțină sare de cât cea care este culsă în văi. Mai ales în timpul copilăriei pământului, pe când se înghebau mările și uscatul, aerul atmosferic pe atunci cald, era mai bogat în sare ca astăzi. Sarea topindu-se ușor în apă, ploile spală atmosfera de sare și o aduc cu dinsele pe pământ sau în mare, și fiindcă întinderea mărilor e aproape de trei ori mai mare de cât cea a uscatului, ploia și în aceeași vreme și cantitatea de sare care cade în mare în chipul acesta, relativ e cu mult mai mare de cât cea care cade pe pământ uscat.

O altă cantitate de sare primită de mare, și care este și cea mai mare, este cea luată de la pământ, prin mijlocirea apelor cari după ce l-au șerpuit în toate direcțiile, sub numele de isvora, paraie, riuri și fluvii, sfârșesc prin a se vărsa în mare. Aceste ape în mersul lor atât pe suprafața pământului cât și pe dedesubtul acestei suprafețe, topesc diferite materii minerale ce le întâlnesc în calea lor, dintre care face parte și sarea, și le duc pînă în mare. Deci pe fie-care an, în lumea întregă, trebuie a avea nenumărate cantități de sare vărsate în mări și oceane.

Stințele de sare, cuprinse în scôrța pământului, sînt ușor și neîncetat rîse de apele subpămîntești, care câte odată se ivesc la suprafață sub forma de isvora sărate, aducându-ne dovești despre ființa sărei în adîncimile pământului. După mersul mai mult sau mai puțin îndelungat ce-l face apa înainte de a ajunge la suprafață, ea e mai mult sau mai puțin încărcată cu sare; de asemenea cu cât se îndepărtează de ruina sau stîncă de sare, cu atît mai puțin bogată în sare este apa isvorelor sărate; așa că ținînd seamă de tăria apei sărate și de așezarea straturilor scôrței pămîntesci,

se pot descoperi saline, cufundate câte odată la mar¹ a-dincimi.

Marea părăsește, fără încetare, prin evaporasițiunea pricinuită de căldura sôrelui și a vînturilor, atîta apă cît primesce de la plôie și de la rîuri; dar sarea rămîne într'însa. Dacă faceți sa se usuce un vas cu apă sărată, apa curata dispare și sarea rămîne, întocmai cum se întîmplă pe timpurile caldure și de secetă mare, cînd părăiele sărate saca la arșita sôrelui, lăsînd albia lor acoperită cu un strat subțire de pulbere de sare.

Tot același lucru să întîmp'a cu marea. Cursurile de apă aduc acolo în fie-care și noi cantități de sare. In fie-care și de asemenea milioane de tone de apă se prefac în aburi cari trec din oceane în atmosferă, lăsînd însă sarea în urma lor. Apele mării trebuie prin urmare a deveni din ce în ce mai sărate, dar mărirea acesta se face foarte încet din cauza întinderei mărilor și a comunicării între dîsele și cu oceanele; totu-și putem dice cu siguranța că sărarea apei mărilor s'a mărit treptat de cînd fluviile au început a se vărsa în mare și se maresce încă neîntrerupt, ori cît de încet s'ar face această creștere.

Astă-dî, în mijlociū luat, cantitatea de sare cuprinsă într'un litru de apă de mare este de 3, 4 grame; dar această cătîme nu-i tot-d'auna aceeași, ci se schimbă după împrejurări și localități. Apa este câte odată mai puțin, alte ori mai mult sărată, după cum cantitatea de apă adusă de rîuri este mai mare sau mai mică de cît cea ridicată prin evaporare.

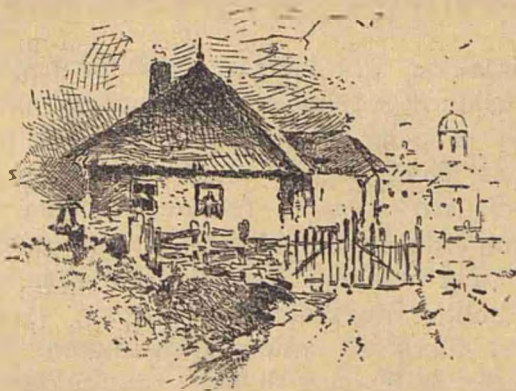
Marea Mōrtă, care este cea mai sărată dintre tôte mările, un litru de apă cuprinde 240 grame de sare.

George C. Atanasiu.

DIN VECHIME

Un tîncr urmase lungă vreme la școla filosofului grec Zenon. Intorcîndu-se la casa părintescă, tatăl sîu l'u întrebă ce învățase acolo. El i-a rîspuns că acesta se va vedeă din faple. Tatăl necăjîndu-se de acest rîspuns, ia un baston și bate pe fiul sîu. Acesta nemîșcat suferă loviturile lui și dice:

— Iată ce am învățat: a suferi fără cîrtire mînia părintescă.

LA ȚARA...

Cât de jinduit sînt să am la țară, în vre-un colț uitat, un petec de pămînt. Mî-ar plăcê ori-unde: și la pôlele unui munte, și pe cîsta ușorã a unui deal, ca și pe o câmpie adumbritã de copaci.

N'ași dorì ca bucata de pămînt să fie mai mare, de cât ca să-mì îndestuleze trebuințele vieții, ale unei vieți țărănesci, cumpătate și voinicice.

O casã de țară, înaltã, drãguțã, așezatã cu fața spre sîre, cu prispa ridicatã de la pămînt, o casã în sfîrșit de om chîabur mî-ar fi locuința. Ași împresura-o cu uluci înalte, ascuțite la vîrf, ca și ale vechilor Daci; iar la pîrtã, pe care ași apêra-o cu un coperiș de șindriliã, aș sãdi doi nuci, amîndoi de o vîrstã, cari să-mì dea cu vremea umbrã destulã, miros desfãtãtor și rîde cu mîezul dulce și untos.

Ulucile ar împrejmuì și o curte mare, veselã și sgomotosã de cãrãitul, mãcãnela și gãrãitul orãteniilor, libere ca la ele acasã. Nu ar socoti nimeni cã vede o curte țărănescã, atît de curatã și de îngrijitã ași ține-o.

Mai într'o parte, spre fund, aș elãdi un staul de vite, ca la oraș, care nici în clin nici în mãnec să nu semene cu coșarele de acum. Acolo ași ține pe Plãvana și pe Rodica, cele dãtãtoare de lapte, și pe boișorii mei, tovarãși de muncã cu mine.

Printr'un pîrléz, fãcut în gardul din dosul casei, ași intrã

în grădină, o grădiniță de totă frumusețea, împărțită în brazde pentru flori și legume; iar pe marginea ei aș sădi pomi roditori, cari să-mi înveselască și să-mi gingășească locul. N'ași uită ca în mijlocul ei să ridic un umbrar de viță, un umbrar sub care să mă odihnesc cu ai mei, în ceasurile de repaus și de căldură. Aci ași citi în timpul liber și frumos cunoscințele trebuitoré ca plugar, ca tată, ca cetățean

De dimineță, când ciocârlia de-abiă a vestit zorile, când vitele de-abiă s'au deșteptat din somn și-s gata să pornască la pășune, atunci m'ași scula și eu. Cât de întăritor și de învioșător este aerul dimineții, la țară!

Ași duce o vieță câmpenescă, un traiu spornic și sănătos.

Munca pământului, în aerul îmbălsămat, ar fi spre mulțumirea și bucuria mea; crescerea vitelor de lapte, de lucru și a paserilor de casă ar fi spre înmulțirea mijlócilor de traiu și spre belșugul meu; vînătórea în ȕilele libere m'ar aduce plăceri deosebite și m'ar îndoi pofta de mâncare; pescuitul cu undița, cu plasa și cu sacul m'ar face să uit de multe și m'ar adăogă la isvórele de traiu; iar nenumăratele preumblări pe jos, călare și în căruță, la móra satului, pe câmpii, la pădure și la tîrg, ar fi numai și numai spre binele și mulțumirea mea.

La sat, departe de sgomotul asurȕitor al orașelor, m'ași petrece vieța în bucurii nesfîrșite și cu tovarăși mult dragi mie, mult iubiți, neobosiții lucrători ai câmpurilor.

Despre noi, atunci și în totdeauna, pana neîntrecută a poetului va scrie :

Priviți pe cea câmpie frumósă, roditóre,
 Plugarii, muncitorii, lucrând în foc de sóre ;
 Pe fața lor cea blândă, în ochii lor cei vii
 Adie bóre dulce din verȕile câmpii.
 Sub mâna lor e sapa, hîrlețul, cósă, plugul,
 Alătúrea cu dinșii staú boii, purtând jugul;
 Și tot ce-î înconjóră: deal, luncă, șes, isvor,
 E pacinic ca blândețea din sufletele lor.»

(V. Alexandri.)

Acolo nu m'ar pásă atâta de bogăția și feluritatea vesmintelor; căci le-ași găsi în mândrețea și simplitatea hainelor țărănesci, care sînt semnul de recunóscere al omului de la sat, al Románului....

Nu mî-ar păsă nici unde s'ar pune masa: colea, sub umbrarul din grădină; dincolo sub copacul rotat din mijloeul câmpuluî; dincóce, pe malul gârlei, care curge printre ogóre;

orî mai departe, mai ales în zilele de sêrbătóre, lângă isvorul limpede și rece din pădure orî din marginea ei, pe iarba verde și atrăgătóre.

Pe focșorul aprins anume, pentru prînz sau pentru cină, ar fierbe apa în ceaonul de mămăligă; iar pe lîngă jăratec ar lucî în ólă vre-o căți-va șalăi orî știuci, ar clocoti vre-o ffertură cu carne de boú, de berbece, de capră, și nu rar frigarea ar întórce mereú ciosvîrta de mîel orî puiul grăscEAN de găină; iar spuza m'ar da des de gol că sub ea se coc vre-o câte-vă oușóre, pentru mine și ai mei....

«Poftă bună,» mî-ar dice gîngăniile din aer, în bizîitul lor, foșnetul pădurii, apa care par'că vorbesce, cîntecul lăutariilor din văzduh, «poftă bună, prietene!» «Poftă bună,» mî-ar mai ură și nedespărțitul meu cîne de curte, păzitorul vitelor mele; «dar îngrijesce și de mine cu vre-o câte-vă oscióre cu carne și de ceva resturî de mîncare, aruncate mie fără supărare!»

Apa din isvor, dulce, răcoritóre și sănătósă, beută dintr'ó ulcea, după țîța ureioruluî, dintr'un ciob de ólă, dintr'un

cauc de lemn, m'ar face să uit de băuturile prefăcute și vătămătore de prin orașe!

M'aș ține de vorba cântecului:

«Bătura cea mai bună
Este apa din isvor;
Peste pietre apa cade,
Murmurând încetișor.
O beau cerbi și căprioare,
Căci e limpede mereu;
De ea, capul nu te dore,
Ea nu-ți face trupul greu.»

Nu m'ar păsă de fel de traiul meu cumpătat și simplu; căci în el ași găsi aceea-ce doare de mult: libertate și mulțumire.

Eu țin că acolo lumea ți se arată mai bună; ómenii, mai harnici; dobitocele, mai muncitoare, mai lesne de hrănit și de îngrijit; copiii, mai sănătoși; plăcerile vieții, mai nevinovate: toate... toate... mai bune, mai frumoase, mai plăcute sufletului nostru.

Deu, nu ar fi nimic mai trebuincios de cât să pot schimba măcar câtă-vă vreme traiul obositor și moleșitor al orașeanului, cu plăcerile și ostenelele vieții săténului.

De aceea diceam la început: Cât de jinduit sînt să am la țară în vre-un colț uitat, un petec de pămînt....

Grig. Teodossiu.

DUREREA DE OCHI

(Oftalmia.)

Una din bólele cele mai respândite, mai cu samă la sate, este durerea de ochi, numită în limba doftoricéscă, *oftalmie*.

De la copii și pînă la cei bătrîni, îi veđi necontentit frecându se cu mîna la ochi, spunénd că simt nisce înțapături și un soiú de mîncărime sub pleópe; au cređința că sînt nisce *perî rîl*, pe cari mama Ileana saú moș Simion îi scot prin descántec saú îi rad. Cređință neno-

rocită, care face pe bieții bolnavi, să nu să îngrijască la timp, și să se treacă apoi fără vedere, și când nici sciința doctorului nu le mai pôte da nici un ajutor.

Ce este oftalmia?

Este inflamația (umflătura) acelei pelițe subțiri, care acoperă lumina ochiului și care să numesce conjunctivă. Cu cât bóla cresce, această inflamație se întinde asupra pleópelor, asupra țesăturilor de prin prejurul ochiului și chiar asupra ochiului însuși.

Causele cari produc bóla.

Sint de două feluri, causele cari pot aduce această bóla: Cause din afară (externe) și cause din năuntru (interne). Cele din afară sint: un vînt rece, praful (colbul) sau nisipul, o lumină prea tare, privirea prea mult a unei întinderi albe și strălucitoare, ca zapada, atingerea ochiului cu lucruri prea fierbinți sau prea reci, fumul mult, sau aburii prea tari; loviturile, rănirile, întrarea în ochi a unei țândări, unui paiu, unui pîr, punerea degetelor murdare pe ochi și altele.

Acastă bóla însă pôte fi o urmare a unei alte boli, pe care am avut-o mai înainte, sau am moștenit-o prin sânge, precum: scurgerile de sânge prea dese, trînjii (hemoroidale), oprirea sudorei (nădușelei), precum și o stare scrofuloasă, scorbutică ori venerică. Acestea sint causele interne cari pot aduce bólele de ochi.

Așa dar este de mare trebuință a se cunoște mai întâiu causele cari au adus bóla, pentru-ca mai cu înlesnire să fie vindecată.

Ivirea bólei (Simptomele.)

Acastă bóla pôte fi ușoră, adică să pôte vindecă repede, și grea, adică se vindecă cu anevoie.

În cazul întâiu albușul ochilor să roșesce, ochiul arde, te înțapă și te mîncă, adese să pare bolnavului că are gunoie în ochi.

Mișcarea pleópelor și a ochilor produc durere, lumina îi face rău, și abia pôte deschide ochii, lăcrămază mult,

iar dimineța genele se lipesc prin o materie verduie-gălbui.

Câte o dată bóla e însoțită de dureri de cap, fierbințelă și fiorii ca de friguri. Acastă stare ține 2—3 zile, după care bolnavul se ușurează și pare că s'a vindecat. Dacă însă n'a fost îngrijit, bolnavul rămâne cu ochii roșii și dacă a avut răul la un ochi, peste câte-vă zile se arată la cel-l-alt.

Ingrijirea (tratamentul)

De îndată ce cine-vă simte că are mâncărime și înțepături în ochi, trebuie repede să ia măsuri. Numai de cât să facă o baie de picior, lucru ce va urma regulat în 3—4 seri; din prima zi să ia o curățenie, și să nu mănânce acru, pipărat sau sărat, să nu bea rachi, nici vin. Acăsta pentru curățirea sângelui și a corpului.

Se ia apoi rădăcina de *nalbă*, se fierbe, și cu apa acăsta, se spală cu o cârpă (petică) subțire și foarte curată, cât mai des ochiul bolnav.

Se pune un măr și se coce, i se ia miezul, se întinde pe o cârpă subțire, foarte curată, și se aședă ca o cataplasmă pe ochiul bolnav în timpul nopții.

Pentru a feri ochiul de lumină, e bine să se lege ziua, nu prea strâns, cu o batistă.

Aceste doctorii se întrebunțază pînă ce durerile se împuțineză și nu se mai simt înțepături, ceea-ce se întâmplă mult pînă în trei zile. Ochiul rămâne însă tot roș, ba câte o dată foarte roș; totuși nu mai trebuie să întrebuințate spălăturile și cataplasma, căci în loc de bine, fac rău.

Acum se ia de la spițarie sau de la primărie în sate, o apă gălbui, care este cunoscută de totă lumea sub numele de *apă de ochi*, și care este făcută sau din *acetat de plumb* cu apă de trandafir, sau din sulfat de zinc cu o infusie de *sulcină*, cu care se spală regulat ochii de trei ori pe zi, cu o cârpă curată, pînă ce se duce totă roșăța și bolnavul e vindecat.

Acăsta pentru bóla ușoră.

Oftalmia grea, are cam aceleași caractere, însă durerea

e mai puternică, căldura mult mai mare, roșăța ochiului este atât de tare, că pare că ochiul e plin de sânge, iar conjunctiva să umflă foarte mult.

În unele cazuri chiar, această peliță este atât de umflată în cât lumina ochiului pare o gaură în mijlocul ochiului. Mișcările ochiului sînt turburate. Nu se mai mișcă și nu poate răbdă de loc lumina, care îi aduce dureri nesuferite. Pleópele se strîng și tremură, sprincenele se las în jos și se încrețesc. Vederea slăbesce cu totul și toate lucrurile le vede roșii, lacrămile curg foarte tare. Sînt cazuri în care lacrămile nu curg, atunci bóla este foarte periculósă.

În tot corpul se simte o mare schimbare, o puternică durere de cap spre cefă, fața aprinsă, sete mare, bătăile inimii foarte repeđi, căldură mare în tot corpul, somn puțin și plin de visuri urite.

Acéstă stare ține de la 12 pînă la 14 zile, cresce în timp de 3, 5 și chiar 7 zile, stă pe loc 1 oră 2 zile și merge spre bine în celelalte, dacá bóla a fost căutată. Adesea omul se vindecă cu desăvirșire, dar cîte o dată rămâne cu albetă.

Dacă însă n'a fost îngrijită, atunci vederea să pòte pierde cu desăvirșire și omul suferă totă viața.

Povețe.

De îndată ce bolnavul ar vedeá că după întrebuițarea doftoriilor arătate mai sus, pentru durerile de ochi ușore, nu s'ar vindecá, și ar bágá de samă că simte în corp simptomele arătate, când bóla este grea, să nu stea un ceas la gándurii și să alerge la doctor.

Este un mare păcat, mai cu samă la sate, că sumă de copii și ómenii să prăpădesc, din lipsa de căutare. În fiecare oraș este medicul primăriei, care e dator să dea consultații și doftorii fără plată, pentru săracii, asemenea medicii de plășii. Prin urmare de îndată ce un om are un copil bolnav, sau ai lui sînt bolnavi, să alerge la orașul cel mai apropiat de satul lui, și orî la spital, orî la primărie, va găsi și doctor și doftorii fără plată. Cre-diința că babele orî moșii, pricepuți în căutarea bólelor, pot vindecá, este o nenorocire, care face să morá cu zile, miî de locuitorii.

Nu putem în deajuns îndemna pe toți, ca atunci când să simt bolnavi de orî-ce bôlă, să se arate doctorilor, cari sînt pricepuți, căci au învățat o viață întregă ca să fie folositori omenirei.

Doctorul X.

PETROLEUL

Țițeiul orî păcura se găsește foarte multă la noi în țară; avem isvôre multe mai ales în județele Prahova, Buzău și Bacău.

Distilațiunea țițeiului formeză la noi una din cele mai mari și mai bogate industrii. Din țițeiu prin distilațiune căpătăm *oleuri ușore, numite benzine*, cari cuprind produsele cari distilează pînă la 150°; avem între 150° și 300° *oleuri lampante, numite petrol*, iar de la 300° în sus căpătăm *oleuri grele*, cari să întrebuițeză ca unsoari minerale; cea-ce rămâne în cazan e *catran și cărbune*.

Dintre tôte produsele distilațiunii țițeiului cel mai important e petroleul, se întrebuițeză la luminat (ars în lămpi) și pe unele locuri se întrebuițeză și pentru mișcarea mașinelor, ars în locul lemnelor.

Toți cunoșcem acest produs numit *petrol* orî sub numele popular de *gaz*, dar nu tot ce se vinde sub acest nume e petrol.

Se cunosc numeroasele pericole ce nasc din întrebuițarea petroleului; cu tôte pericolele sîntem nevoiți să-l întrebuițăm, căci pe de o parte luminează mult mai tare de cât o luminare, iar pe de altă parte e mult mai eftin.

Pînă mai acum câți-vă ani, nenorocirile ce se întimplau din cauza petroleului, chiar în orașele mari, erau foarte numeroase; acestea proveniaū din causă că petroleul nu eră curat, adică nu eră numai *petrol lampant*, ci eră în cea mai mare parte amestecat cu *oleuri mai ușore (benzine)*, decî nu petroleul lampant e periculos, ci benzinele. Sînt mai bine de trei ani de cînd s'a aplicat un regulament prin

care să cere ca un petrol lampant să se aprindă la cel puțin 23° de grade, adică să nu întrecă căldura ce ar fi într'o cameră.

De la aplicarea aceluï regulament avem în vîndare un petrol mai bun și nenorocirile s'aũ mai înpuținat. Inșă dacă în orașe unde controlul e mai mare, nu găsim de cãt fôrte rar petrol neregular, pe la sate unde aprópe nici nu există control, negustorii și fabricanții puțin onești, trimit acolo petroleul lor prost, care a fost respins din orașe.

Cum am puté noi singurî să ne convingem dacã un petrol e bun orî nu? Mai întîiũ să cãutãm să vedem dacã nu se aprinde prea lesne, la rece chiar. Punem într'un mic pãhãruț, pînã la jumétate cu petrol, apropiem de suprafața petroleului un chibrit aprins. Dacă el să aprinde e rêu; dacă nu, atunci lãsãm pãhãruțul cãt-vã timp pînã ce petroleul s'a încãlđit, adică a venit cam la temperatura camerei; apropiem din nou un chibrit aprins, dacã nici în cazul acesta petroleul nu s'a aprins, putem sã-l întrebuiñãm ca bun; iar dacã s'a aprins și continuã de a arde, atunci e o probã cã petroleul se aprinde la o temperaturã mai jos de 23 grade, și în cazul acesta trebuie îndepãrtat ca rêu.

O altã calitate a unui petrol bun, e să fie limpede ca apa, cu o colóre slab albãstruie; să nu fie tulbure și galben, cãci atunci e probã cã conține prea multe oleurî grele carî nu ard în lãmpi. Ardënd un ast-fel de petrol, dupã ce nu va da o luminã mare dar va face și fum și va produce și un miros înãdușitor, fitilul se încarcã cu oleurî grele și nu-l vom mai puté ridicã orî scoborî cu ușurință.

Cercetãnd tot-d'a-una petroleul ce-l întrebuiñãm, dupã cum am arãtat aici, vom fi sigurî cã nu se va aprinde în lãmpã și nici nu va da nascere la gazurî înãdușitóre.

Dr. C.

Două prietene.

Povestea lui Bogdan Dragoș Vodă și a Bourului.

IV.

Mórtea Bourului.

Au stat ceasuri întregi unchiășul Negrilă și cu suferin-dul Kaliman povestindu-și unul altuia în tainicul codru pă-catele, așteptând cu sânge rece nefericitul sfârșit, căci așa vrut-a Dumneđu pentru ei. Din senin cerul se înoră; un vînt ușor purtă norii de colo pînă colo; din când în când se auđu cîte puțin un huiet ca de tunet, însă nu tună, nici nu fulgeră ci eră alt-fel de sgomot, care răsună de mai multe ori din deal în deal, din munte în munte.

În creștile trunze ale bătrînilor fagi și în cea lată și subțire a crăcoșilor tei, în subțirea cójă albă a mlădioșilor mestécăni și în cea grósă și zgremțurosă a voinicilor stejari, un ușurel vînt șuieră un jalnic viers de pribegire, pe care îl îngână din când în când în depărtare un răgușit glas de bucium de aramă și par'că glasuri omenesci și nechezături de cai stricau liniștea și buna orînduială a văz-duhului.

Negrilă și Kaliman puseră urechea la pămînt și auđiră din ce în ce mai deslușit, mai tare, mai lămurit, tropot de cai; se sculară amîndoi în picîore; se închinară lui Dumneđu.

Iar vr'o pacoste pe capul țării nóstre, își glăsuiră unul altuia.

Ce-o vrea Dumneđu, își răspunseră. Amîndoi se suiră pe un dîmb, se uitară în zare, dar ce vedură se minunară: Pe un colnic o mare ceată de călăreți în fruntea cărora mergea un călugăr alb ca zăpada, ce ținea în mîna dreptă o cruce, iar în stînga un toiag — eră sihastrul **Coma**, care dusesese vestea lui Dragoș și acum se reîntorcea.

De multe feluri au fost belelele pe capul țării nóstre și din tóte am scăpat, căci Dumneđu ne-a dat tărie și iubire de țărîna strămoșescă; înflăcărat pusnicul **Coma** de dorința d'a-și vedé mintuită vatra strămoșescă și mormintele în care zăceau ósele străbunilor sîi, de liftele străine, într'un suflet, ca un voinic tîner, a ajuns la Maramureș.

În orî-ce sat, în orî-ce cătun ajungeă, glasul lui propovăduiă nu numai cuvîntul Evangheliei, ci mai cu multă putere încă invită pe Români să se scole cu toții ca un singur om și să curețe pămîntul străbun de lifta spurcată venită de la răsăritul lumii, de unde ne-au venit toate relele și cât p'aci eră să ne vie și mórtea. **La arme!** Strigă vocea puternică a înălbitului de dile grele Sihastru, eū cu crucea «și cu cuvîntul și cu rugăciunea, voi cu topórele, cu cósesele, cu arcele să alungăm pe păgân. Cu sângele nostru «să spělăm mormintele părinților noștri, să fim vrednici urmași ai lor, căci ei ne-au lăsat biserici pe cari Tătarii le-au făcut sálașe de dobitoce, altarele lor servesc de iesle; fetele și nevestele fraților noștri Români sînt furate de Tătari și duse în robie. Să ne mîntuim de ei, să-î batem, «să-î fugărim, să-î omorîm, sau dacă nu, mai bine cu toții «să pierim, dar să pierim la luptă, nu ascunși prin cotlónce.» Strigătul moșnégului **La arme! La arme!** a umplut văzduhul; prin sate, orașe, cătune, se adunară și mai tineri și mai bătrîni *la arme*; vestea răpirii Brandei a schimbat veselia și petrecerea de la curte, în doliu; tinerii boieri și cu tinerii țaranii s'au întrunit într-o ceată, căreia i-au dat numele de **Branda** sub conducerea lui Bogdan, pe această ceată a Brandei pe al cărei steag eră scris «*Branda*» o vedđu pázitorul, ce aduse veste lui Haroboe, că poterașii aū prins pe Branda, aū găsit-o, o aduc; n'a înțeles pázitorul că ceata ce se apropiă nu eră de Tătari, ci de Români, cari venise în numele Brandei să fugărescă din aceste părți pe pustiitorii Tătari.

O pătură grósă de cefă înlesniă apropierea cetei românesci, care de odată se încă eră la luptă cu horda tătărăscă rásnită prin munți spre căutarea Brandei. Luptă crîncenă se dădu, Tătarii, fiind rásleți, cădeau cu ghiotura pe câmpul de luptă, căci nu se așteptau la o lovitură așa de grósnică din partea Românilor. În focul aprins al luptei sosi și Haroboe; se spăimîntă când vedđu mulțimea Românilor înarmați în potriva Tătarilor; sună din cornu-i de aramă, umplu văzduhul de urlete și strigări în cât cetele sale, ráslețite prin văi și ripi, într'o clipă fură la fața locului împrejurul stăpinului lor, care se aruncă, ca un leū în tabera românescă, făcend măcel în drépta și în stinga cu sabia-ı uriașe și înaintând iute ca para focului, ca un bour înfu-

riat, în potriva prinților Români, fără a prinde de veste că Tătarii s'ei cădeau grămeți, grămeți, loviți de securile și armele cetașilor Români, în cât de odată se simți singur în mijlocul cetei române, voi s'o croiască la fugă înapoi după ajutor, dar **Molda**, cățeaua lui Dragoș, deprinsă la vână-tore de urși și de bouri, se repeși la *iea* calului pe care călăriă Tătarul și-i zădărnici fuga; cățeaua fu tirită în fuga calului pînă în apa, ce curgea prin apropiere, unde Haroboe se opri o clipă spre a o ucide căci nu-i lăsă calul să mērgă în fuga mare, însă fu țintit de o săgētă a unui arcaș de munte român și Tătarul cădū. Un alt Român sbură ca vîntul în mijlocul rîului și-i tăie capul; cățeaua murise, fiind pălită rēu de Haroboe; capul cu coiful cel încornorat al Tătarului fū pus într'o lance pe malul apeī. Dragoș ridică o biserică pe locul învingerii și numi acel loc **Boureni**, pe care îl dăruī ostașului ce a omorit pe Haroboe. Aici, nu târđiū se făcū un sat ce este și ađi și se chiamă Boureni, în susul apeī care fū numită *Moldova*, după numele cățelei lui Dragoș, omorită în luptă pentru stăpînul sēu, în acēstă apă.

În numărul viitor am să-ți istorisesc, iubite cititor, cum Bogdan a găsit pe Branda.

I. N. Ciocan.

Ingrijirea și întreținerea richitei.

După plantație, richitările nu se dau uitării; ele trebuie întreținute bine, pentru-că buruienile le năpădesc și le vatămă. Cu deosebire în primii doi ani, după plantațiune, să avem grijă a distruge pirul care le vatămă în particular. În acest scop, în fie-care an după ce tăiem richita, este bine să rēsufflăm pamîntul printr'o rariță sēu scarificator. Canalele de scurgere, după ce recoltăm richita, trebuie să le curățim. Noroiul scos din șanțuri, după ce se svînteză, prin influențele atmosferice, îl punem pe lingă tulpini pentru a le înălța solul.

Dacă apele prin depunerī sau prin potmolire acoperă tulpinile, neapărat trebuie să le curățim în primăvară de acest potmol.

În toți anii pîere un număr ore-care de tulpini. Prin urmare ca se conservăm plantațiunea în stare bună, trebuie să înlocuim în

fie-care an după recoltă tulpinele uscate saū in depericiune. Completarea golurilor nu este tocmai o operațiune lesnicioasă. Ne putem servi cu fire de richită vigurose și întregi de 0^m,70—1^m lungime, pe care le înfigem adînc în pămînt în locurile góle. Se nțelege pentru ce întrebuițăm acest mod, căcî dacă ne-am servi de butași pentru completarea golurilor, ei s'ar usca, neputënd trăi sub umbra și acoperișul richitelor din juru-le; aceste fire sădite dau repede rădăcini și pot lupta în mod viguros cu tulpinele vechi.

Când mai multe tulpini de richită pe aceeași linie s'aū uscat putem umplea golurile și prin *marcotagiū* aplicat în serpentin, cum se vede în figura 13.

Fig. 13.

Lucrarea o facem în practică în modul următor :

De la o tulpină vecină luăm o smicea viguroasă de richită, fără a o tăia; luăm din cele eșite cât se póte aprópe de pămînt, pe cari le îngropăm în câte-vă puncte în direcțiunea golurilor. Partea îngropată se menține prin nisce cărlige și în anul al doilea, după prindere, separăm tulpinele noui de tulpina mamă.

Terenurile destinate la plantațiunea unei richitării ce trebuie să se ude, se dispun cu totul alt-fel de cum se obișnuiesce în plantațiunile ordinare. După ce se desfundă pămîntul tómnă cu plugul, pe urmă dispunem terenul în momentul plantațiunii cu o rariță, ca cum am voi să sădim varză. Butași de richită îi punem în șanțul tras de rariță în modul cum se pun și firele de varză, observând numai distanțele. Acum le udăm ca cum ar fi varză. Udările făcute din timp în timp asigură vigórea și durata plantațiunii. Trebuie însă ca operațiunea să se aplice bine. Acest procedeu de irigațiune s'a pus în lucrare de d-l Magniet la Slobozia-Galbenu, pentru cultura richitelor întreprinsă pe acest domeniū.

Nu mai este nevoie să adaug că reușita unei irigațiunii stă mult în legătură cu dibăcia omului de practică, chemat să combine lucrurile în fie-care cas spre a trage cele mai multe folóse.

Richitele sînt adesea năpădite de *convulvulus sepium* (o specie de póla rîndunice), plantă vivace, greu de distrus și avënd inconvenientul că înfășură mlaja tînără de richită și vatămă desvolta-rea ei.

Printre insecte richita are inimiți mulți; de aceea pasările mîn-

cătore de insecte, cari își fac cuiburi în richitării merită a fi protejate de cultivatori.

Printre insecte însemnăm inimizii aî richitei: chripomela vitellina și chripomela populi, trăiesc pe foi și le consumă Prima insectă este albastră și a doua de un roșu frumos.

Intre lepidoptere, fluturele unei omidii cenușii (*Halias chlorana*) se înfășură în foile de la vîrf ale richitei salix viminalis și ródé extremitățile ramurilor, cari, fiind oprite în creșterea lor în lungime, dau atunci ramuri laterale.

Liparis Salicis distruge foile în plantațiunile tinere.

Cicidomia salicina printre diptere întepă foile și produce pe ele gogoși cari sémănă cu nucile verđi.

Inghieturile tärzii, prea tarî, distrug în parte sau în total ramurile crude ale richitelor. Ramurile desvoltate isbite de grindină se fac fragede și se rup; ele se pot întrebuintă cu greutate.

Nu este permis a introduce vite în richitării, cu deosebire oile și caprele. Sub acest raport o priveghere activă este necesară.

Insemnăm, terminând, că richităriiile oferă un adăpost excelent vînatului, apoi visita vînătorului este fôrte dăunătoare recoltei. Plumbul vînătorilor pentru plantațiunii este mai dăunător ca grindina cerului.

Magniet și Radiann.

UN APEL

Societatea pentru învătătura poporului român din Bucureșii a adresat membrilor ei, cum și tutulor ómenilor de bine și diferitelor instituțiuni și case de credit următorul apel:

Onorate Domn,

Societatea pentru învătătura poporului Român, a luat hotărîrea să zidescă un palat pentru școlile ei normală și primară și în vara anului trecut a și început clădirea unei aripe din întregul edificiu.

În dorința ca lucrarea să se termine cât mai neîntărđiat, consiliul societăței a cređut nemerit a se adresă la marele nostre stabilimente financiare, la instituttele de credit, la deosebibile cluburi și cercuri, în fine la tóte persónele cu tragere de inimă pentru propășirea némului nostru, cu rugăciune a'i veni în ajutor pentru îndeplinirea acestei întreprinderi de o așa mare însemnătate, căci ea are de scop învătătura și educarea fiilor plugarilor Români, acéstă talpă a casei, pe care se reazimă întregul nostru edificiu social. Cu cât talpa casei ar fi mai solidă, mai sănătósă, cu atât și clădirea ce se ridică d'asupra'i va puté rezistă cu succes în marea luptă pentru existență, pe care popórele, ca și indiviđii, au a sustine.

Adresându-ne către dv., suntem asigurați de mai 'nainte că rugăciunea noastră va găsi un echo bine-voitor și că veți da cu dragă inimă obolul vostru pentru a ne îmbărbăta în urmărirea operei ce-am întreprins.

Numele generoșilor donatori se vor publica.

Președinte, George I. Lahovari Vice-Președinți: { G. Filitti
G. Missail

Membrii Comitetului: { I. Procopie Dumitrescu I. M. Rîureanu
D. T. Dobrescu P. Petricu
V. Brătianu V. Arion
Al. I. Stăncescu

Casier, Al. Miclescu Secretari: { N. O. Popovici-Lupa
Ilarian Velculescu

Cronica Agricolă și Comercială.

pe Ianuarie.

Sintem la sfîrșitul lunii lui Ianuarie, pe care lună în mare parte nu o putem socoti între adevăratele luni de iarnă ci mai mult de toamnă. Acastă lună în mare parte seacă și caldă, griul a început a vegeta și arătura a se face pentru semănăturile de primăvară. Tocmai aprópe de sfîrșit plóia ca și zăpada a început a căde în totă țara, mai mult însă în partea de sus a Moldovei de cât în alte părți ale țării; zăpada ca și plóia în cătățimea în care a cădut nu póte satisface trebuința unei adevărate vegetațiuni, fiind-că în raport cu uscăciunea pămîntului, umeđela este în prea mică cătățime. Și tocmai din cauza lipsei de umeđelă situațiunea semănăturilor de toamnă nu este tocmai favorabilă așteptărilor noastre.

La acest rěu se mai póte adăogă, că din lipsă de zăpadă, ciorile încă au adus mult rěu în unele locuri semănăturilor.

Ast-fel stând lucrurile, asupra semănăturilor de toamnă, mai nu ne putem pronunța în mod esact, pînă când va începe prin luna lui Martie adevărata vegetațiune. Tot ce e, și putem spune de semănături actualmente, este numai o părere mai mult depărtată de cât apropiată de adevăr.

Dar, timpul ca tot-d'a-una va decide!

Din cauza timpului favorabil din luna lui Ianuarie pomii roditori s'a putut tăia de prisosul ramurilor tinere și uscate, și de odată cu acastă lucrare se pot culege și omiđile, atât de vătămătore vegetațiunii și producățiunii pomilor roditori.

Noi sfătuim pe cititorii acestei reviste, póte pentru a patra óra ca să-și ude pomii roditori, pe care i-au sădit în toamna trecută, ca nu cum va din întirđierea acestei lucrări, să se căiască mai pe urmă, când va fi prea târđiu. Pentru udarea

sădirilor de pomi roditori, nu trebuie să așteptăm ca ploaia să îndeplinească această lucrare, ci trebuie să mai întrebuițăm și apă de gârlă și din puțuri sau fântini.

Intru cât privește prețurile produselor noastre agricole, ca și vințările ce s'au făcut în porturile noastre pentru exportul de primăvară, n'avem nimic de însemnat, de ore-ce sînt aceleași de la sfîrșitul anului trecut. Ast-fel grîul s'a vîndut cu 9 pînă la 12 lei hectolitru, porumbul cu 7 pînă la 8,50 lei suta de chilograme; seară și orz cu 8 — 9 lei suta de chilograme.

Aceste prețuri, raportate la situațiunea prețurilor din țir-gurile străine, unde domnesce o perfectă liniște în vințări ca și în prețuri, le putem socoti de o cam dată bune.

M.

INFORMAȚIUNI

In Cameră s'a început discuțiunea asupra legii învățămîntului secundar și superior. De multă vreme discuțiunea n'a fost de o așa importanță în Cameră, ca de data acesta. Vom ține de datoră noastră, să facem o dare de sēmă într'unul din numerile viitoare, atît asupra mersului discuțiunilor, cît și asupra rezultatului lor.

*

Ministrul Instrucțiunii publice a prezentat Camerii un proiect de lege spre a fi autorisat de a deschide un credit de 15.000 lei pentru cumpărarea bibliotecii răposatului profesor *Al. Roman*. Se scie că răposatul a fost profesor de limba și literatura română la universitatea din *Buda-Pesta*, capîtala Ungariei, cum și membru al Academiei române. Biblioteca sa e foarte bogată în scrieri de mare valoare, mai ales în ceea ce privește istoria, limba și literatura românească.

Adrese către Redacție

Țin a mărturisi că revista «Albina» economisesc multă miere de prin tôte florile cu nectar . . . Îi urez dar viață lungă și prosperitate.

I. D. Bădescu.

Invățător, Boteni-Muscel.

Sînt vesel de interesul ce depuneți prin revista «Albina» numai și numai spre binele fraților noștri Români și v_e urez succes bun.

Zamfir Marinescu

Invățător, Căiata-Rîmnicul Sărat.

Revista «Albina» ce conduceți este singura care pînă astăzi a fost primită cu atăta căldură și citită cu atăta interes. Impresia ce a produs între noi cei de la sate nu pöte pana s'o descrie.

Ión Silveanu

Invățător, Vața.— Olt.